

ปัญหาจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านคีรีวง
หมู่ที่ 5 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช*
PROBLEMS FROM THE IMPACT OF TOURISM IN THE COMMUNITY, ACASE STUDY
OF BAN KIRIWONG COMMUNITY, VILLAGE NO, 5, KAMLON SUBDISTRICT,
LANSAKA DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

นันทวัน บัวจันทร์¹, อลิษา ศิริวรรณ¹, จิตติมา ดำรงวัฒนะ^{1*}, พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์¹, เขมณัฐ อินทรสุวรรณ¹,
หทัยพร แสงอารยะกุล², วรณรพี อมรวานิชย์²

Nantawan Buajun¹, Alisa Siriwan¹, Jittima Damrongwattana^{1*}, Pongprasit Onchun¹, khammanat Intonsuwan¹,
Hathaihbh Saengarayakul², Vanrapee Amornvanich²

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย
¹Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย
²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาจากผลกระทบของการท่องเที่ยวและการปรับตัวจากผลกระทบการท่องเที่ยวในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านคีรีวง หมู่ที่ 5 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า คนในชุมชนมีการใช้ต้นทุนในการทำสวนผลไม้เพิ่มขึ้นจากการจ้างแรงงานและรายได้ที่ได้รับจากอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นที่พัก ร้านอาหาร กลุ่มองค์กรชุมชนไม่มีความมั่นคง ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า มีความขัดแย้งผลประโยชน์ระหว่างคนในชุมชนเพิ่มขึ้นจากการขายตัดราคาและมีการแข่งขันทางธุรกิจสูงขึ้นวิถีชีวิตคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมเดิมของชุมชนหายไปค่อนข้างเยอะและวัฒนธรรมดั้งเดิมยังถูกตัดแปลงให้เหมาะกับยุคสมัยมากขึ้น ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ในชุมชนมีขยะเพิ่มขึ้นในจุดต่าง ๆ และมีสิ่งปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้น การปรับตัวจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย พบว่า มีการปรับเวลาในการทำงานใหม่และมีการตั้งกติกาของชุมชนขึ้นเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน ด้านอัตมโนทัศน์ พบว่า มีการปรับรูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนโดยมีการนำสื่อโซเชียลมาประยุกต์ใช้มากขึ้น และเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยังคงเอกลักษณ์ของชุมชนเอาไว้ ด้านการพึ่งพาระหว่างกัน พบว่า มีการพึ่งพาระหว่างกันในครอบครัวโดยการให้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยธุรกิจของครอบครัวและยังมีการพึ่งพาระหว่างคนในชุมชนมากขึ้นอีกด้วยจากการที่รวมตัวกันทำกิจกรรมของชุมชน

คำสำคัญ: ผลกระทบ, การท่องเที่ยวในชุมชน, ชุมชนบ้านคีรีวง

Abstract

This study aims to examine the problems arising from the impacts of tourism and the adaptation strategies to these impacts in the community, specifically focusing on Ban Kiriwong,

Village No. 5, Kamlon Subdistrict, Lanska District, Nakhon Si Thammarat Province. This qualitative research found that the problems caused by tourism in the Kiriwong community comprise three aspects: Economic, social, and environmental. Economic impacts include increased costs for fruit farming due to forced labor and instability in income from tourism-related businesses such as accommodation and restaurants. Community organizations face challenges in their livelihoods. Social and cultural impacts include increased conflicts of interest due to price undercutting and heightened business competition, alterations to community lifestyles, loss of traditional culture, and adaptation of traditional practices to modern times. Environmental impacts include increased waste and construction. Adaptations to the impacts of tourism in the Kiriwong community include three aspects: Physical well-being, involving adjustments to work hours and the establishment of community rules to promote harmonious coexistence between tourists and residents; and Self-concept, involving adjustments to community tourism promotion strategies, including increased use of social media and a focus on developing tourism that preserves the community's unique identity. In terms of interdependence, it was found that there is interdependence among family members through their participation in family businesses, and there is also increased interdependence among community members through their participation in community activities.

Keywords: Impact, Community Tourism, Ban Kiriwong Community

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ชุมชนคีรีวงมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน มีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับชุมชนแห่งนี้มากมาย อย่างเช่น ในปีพุทธศักราช 2531 เหตุการณ์อุทกภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรง บทเรียนในครั้งนี้ได้เปลี่ยนวิธีคิดของชาวบ้านไปอีกด้วย ได้มีทั้งหน่วยงานภาครัฐเอกชน เข้ามาให้การช่วยเหลือ พื้นฟู ชุมชนในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นถนน แม่น้ำ ลำคลอง บ้านเรือนประชาชน และนอกจากนี้ยังเข้ามาส่งเสริมในเรื่องของการส่งเสริมอาชีพ มีการรวมตัวเป็นกลุ่มกันขึ้น โดยเน้นทรัพยากรที่มีในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้มีพัฒนาจนเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีเอกลักษณ์ และด้วยบริบทของชุมชนที่มีความโดดเด่นทั้งในเรื่องวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติ จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว (ที่ทำการอำเภอลานสกา, 2556)

ชุมชนคีรีวงเป็นชุมชนหนึ่งในตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจัดได้ว่าตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์ที่ดี เป็นชุมชนที่โอบล้อมไปด้วยภูเขา หนึ่งในนั้นคือเขาหลวง ซึ่งเป็นภูเขาสูงที่สุดในภาคใต้ เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ มีคลองท่าดีเป็นคลองสายหลักที่ไหลผ่านหมู่บ้าน มีวิถีชีวิตแบบชาวสวนอยู่กับธรรมชาติ อาชีพหลัก คือ การทำสวนผลไม้ผสม เรียกว่า “สวนสมรม” เช่น มังคุด เงาะ ทุเรียน สะตอ เคยได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2541 รางวัลชุมชนต้นแบบในการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเภทเมืองและชุมชน เนื่องจากบ้านคีรีวงมีกลุ่มส่งเสริมอาชีพหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มผ้ามัดย้อม กลุ่มทำสบู่จากเปลือกมังคุด กลุ่มทุเรียนกวน กลุ่มมังคุดกวน กลุ่มทำเครื่องประดับลูกปัดโบราณ และได้พัฒนาการบริการนักท่องเที่ยว จัดนำเที่ยวเดินป่าสู้อยอดเขาหลวง มีลูกหาบ โฮมสเตย์ และศูนย์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเยี่ยมชมวิถีชีวิตของบ้านคีรีวงได้ตลอดปี โดยเฉพาะในฤดูกาลผลไม้เดือนกรกฎาคม-กันยายน นอกจากนี้ตามที่พักต่าง ๆ ในหมู่บ้านคีรีวง ส่วนมากมีจักรยานไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยวและผู้เข้าพัก เพื่อปั่นเที่ยวชมบรรยากาศและทัศนียภาพรอบหมู่บ้าน จึงได้รับฉายาว่า หมู่บ้านที่อากาศดีที่สุดในประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

ปัจจุบันชุมชนศิรีวงเป็นชุมชนหนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จัก ช่วยสร้างรายได้ให้กับคน ในชุมชน และทำให้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากที่มีการท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาชุมชน ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่จะเข้ามา ทั้งในเรื่องของการสร้างรายได้หลายช่องทางขึ้น จากที่ทำเพียงสวนผลไม้ก็มีการขายผลิตภัณฑ์ของชุมชนและ จากการที่ให้บริการต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว อย่างเช่น ที่พัก ร้านอาหารเพื่อให้มีรายได้ตลอดทั้งปี ต้องมีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยให้ดีขึ้น อย่างเช่น การซ่อมแซมถนน เพิ่มจุดทิ้งขยะ ไฟส่องสว่างเส้นทางต่าง ๆ รวมถึงต้องเรียนรู้ภาษา การใช้สื่อโซเชียลมากขึ้น และนอกจากนี้ยังส่งผล ให้มีขยะเพิ่มขึ้นในจุดต่าง ๆ ของชุมชน สภาพแวดล้อมที่เคยสวยงามมีความเป็นธรรมชาติก็เสื่อมโทรมลงไป มีการเปลี่ยนจากที่ดินว่างเปล่าเป็นสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ มากขึ้นเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งคนในชุมชนที่เป็นผู้รับผลกระทบ โดยตรงจากสถานการณ์เหล่านี้จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวไม่ว่าจะเป็น การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ได้แก่ การปรับเวลา การทำงาน การใช้ชีวิต การนำสื่อโซเชียลมาประยุกต์ใช้มากขึ้น รวมถึงมีการพึ่งพาระหว่างสมาชิกในชุมชนเพื่อทำกลุ่ม องค์การชุมชน ซึ่งการจัดการปัญหาต้องอาศัยความร่วมมือตั้งแต่คนในชุมชน ผู้ประกอบการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการพูดคุยร่วมกันเพื่อให้การท่องเที่ยวในชุมชนมีความยั่งยืนและไปในทิศทางเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศิรีวง หมู่ที่ 5 ตำบล กำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านศิรีวง หมู่ที่ 5 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประชากรมีคัดเลือกแบบเจาะจงประกอบด้วยกลุ่มองค์กรชุมชน พนักงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวใน ชุมชนและอดีตผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวน 6 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการท่องเที่ยว ทั้งในด้านของเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม จึงสามารถที่จะให้ข้อมูลได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ซึ่งเลือก กลุ่มตัวอย่างมา จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มลูกไม้บ้านศิรีวง 2) กลุ่มบ้านสมุนไพร่ศิรีวง และ 3) กลุ่มผ้ามัดย้อมสี ธรรมชาติบ้านศิรีวง
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง เป็นกลุ่มที่มีบทบาทหน้าที่เข้ามาแก้ปัญหา ส่งเสริม สนับสนุน หรือ รับนโยบาย เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้ช่วยเจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน คือ นางสาวธัญกานต์ รัตนะ และ นายธวัชชัย ปิยจันทร์ และผู้ที่อยู่ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่เริ่มมีการท่องเที่ยวจำนวน 1 คน ได้แก่ นายยงยุทธี กระจำงโลก

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล คือ การใช้แบบสัมภาษณ์ ทั้งผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง ใช้แบบสัมภาษณ์เดียวกัน มีรายละเอียดเครื่องมือรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. จะเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้จะไปสัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ - นามสกุล อายุ อาชีพ
2. เป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านสภาพแวดล้อม จำนวน 3 ข้อ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

3. เป็นประเด็นคำถามในหัวข้อการปรับตัวจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การปรับตัวด้านร่างกาย การปรับตัวด้านอัตลักษณ์ การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกัน จำนวน 3 ข้อ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

4. ข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ซึ่งมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับศิรีวงกรณีศึกษา ชุมชนบ้านศิรีวง หมู่ที่ 5 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การปรับตัวเบื้องต้นพร้อม ทั้งพูดคุยทำความเข้าใจ ทสนม และบอกกล่าวให้รู้ในการสอบถามข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ให้เข้าใจ พร้อมทั้งสอบถามข้อมูลในเรื่องของผลกระทบที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในชุมชนในแต่ละด้านที่ได้กำหนดเอาไว้ และยังสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวของคนในชุมชนจากผลกระทบที่ได้รับ

3. ประสานกับคนที่จะให้ข้อมูลและลงเก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะจงด้วยตนเอง โดยการนัดวัน เวลา และสถานที่จากนั้น จากนั้นจะเก็บข้อมูลและรายละเอียด แต่ละประเด็นโดยพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมถ่ายภาพประกอบ

4. รวบรวมข้อมูลและสรุปผล การศึกษาในเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดที่กำหนดเอาไว้เป็นแนวทางในการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการท่องเที่ยวในชุมชน และการปรับตัวเมื่อได้รับผลกระทบเหล่านี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ โดยเริ่มจากการถอดบทสัมภาษณ์ที่ได้มาเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วนำมาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์เนื้อหาในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ปัญหาจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชนศิรีวง ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสภาพแวดล้อม ได้ผลสรุปดังนี้เป็นปัญหาที่มาจากผลกระทบด้านเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นความขัดแย้ง หรือ การแข่งขันที่เกิดจากการผลิตสินค้าและบริการที่มีในชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว พบว่า

1.1 มีการใช้ต้นทุนในการทำสวนผลไม้เพิ่มขึ้น จากเดิมที่ชุมชนศิรีวงมีการทำสวนผลไม้แบบสมรม ใช้แรงงานในครัวเรือน แต่เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาทำให้มีการทำอาชีพอื่นเสริมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ทำให้คนที่ทำสวนผลไม้ต้องใช้ต้นทุนที่สูงขึ้นจากที่มีแค่ค่าปุ๋ย ค่ายาฉีดบำรุง ต้องมีค่าจ้างแรงงานจากภายนอกมาเพื่อเก็บผลไม้ คนดูแลพื้นที่สวน

1.2 รายได้จากอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไม่มั่นคง ถึงแม้การท่องเที่ยวจะเป็นแหล่งรายได้หนึ่งของชุมชน ไม่ว่าจะเป็ธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก หรือกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ แต่รายได้ที่เกิดขึ้นกลับไม่มีตลอดทั้งปี ขึ้นอยู่กับฤดูกาล วันหยุด และสถานการณ์ภายนอกทำให้กลุ่มผู้ประกอบการบางส่วนประสบปัญหารายได้ขาดช่วง ไม่มีรายได้ประจำจึงมีการทำสวนผลไม้ควบคู่กันไปเพื่อให้มีรายได้ตลอดทั้งปี

1.3 ต้องเพิ่มงบประมาณในการปรับปรุง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัย ที่นี้จะไม่ปรับตามความต้องการของนักท่องเที่ยวเน้นให้เข้าใจถึงด้วยบริบทของชุมชนในเรื่องของสภาพแวดล้อมดั้งเดิม

แต่จะมีการจัดสรรงบประมาณมาให้แต่ละปีเพื่อปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากขึ้นทั้งในเรื่องของ
ซ่อมแซมถนนที่ชำรุด เจ้าหน้าที่ช่วยโบกรถในจุดที่รถติด จัดการปัญหาขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือน จนถึงผู้ประกอบการ
ร้านค้า และในเรื่องอื่น ๆ เพื่อนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเอง

2. ปัญหาจากผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง

เป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชนบ้านคีรีวงโดยมีการปรับให้
เหมาะสมกับยุคสมัยแต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชนปัญหาจากผลกระทบด้านสังคมของการท่องเที่ยวในชุมชน
คีรีวง พบว่า

2.1 มีความขัดแย้งผลประโยชน์ระหว่างคนในชุมชนเพิ่มขึ้น ในอดีตในการทำการท่องเที่ยวมีการ
จัดการที่พัก อาหารร่วมกัน มีการจัดปฏิทินการท่องเที่ยวในรอบหนึ่งปี แต่ในปัจจุบันกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับ
กับโครงการของหน่วยงานที่จัดขึ้นและเรื่องอาหาร ที่พักแยกกันทำของใครของมัน และบางครั้งทำให้เกิดปัญหาการ
ขายตัดราคา รวมถึงคนที่ไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเกิดความไม่พอใจ

2.2 วิถีชีวิตคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง เมื่อชุมชนเป็นที่รู้จักนักท่องเที่ยวจะเข้ามา
ยิ่งนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากเท่าไรย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของคนในชุมชนมากเท่านั้น
ที่นี่จะพบปัญหาในช่วงหน้าผลไม้ ถนนค่อนข้างแคบ รถชนผลไม้ลงจากเขาจะสวนทางกันรถของนักท่องเที่ยวที่เข้า
มาซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผลไม้ และจากที่ทำแค่สวนผลไม้ก็ทำอาชีพอย่างหลากหลายมากขึ้นอย่างน้อยก็อาชีพ
ประกอบกันทั้งที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของ และกลุ่มองค์กรชุมชน และมีการพัฒนาตนเองในเรื่องของภาษา
การใช้โซเชียล

ภาพที่ 1 ความแออัดของนักท่องเที่ยวบริเวณน้ำตกท่าหา

ภาพที่ 2 รถชนผลไม้ในเส้นทางน้ำตกท่าหา

3. ปัญหาจากผลกระทบด้านวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง พบว่า

3.1 วัฒนธรรมเดิมของชุมชนหายไป การท่องเที่ยวในชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับแง่ของธุรกิจมากขึ้น
ทำให้วัฒนธรรมถูกละเลย ถูกลืมไป ในช่วงวัยอื่น ๆ ยังคงรักและหวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ในวัยรุ่นเมื่อมี

เทคโนโลยี สื่อโซเชียลเข้ามาทำให้ความสนใจในวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญในชุมชนถูกสนใจน้อยลง ขาดการสืบทอด หันไปสนใจกระแสโซเชียลมากกว่า ให้วัฒนธรรมเดิมหายไปค่อนข้างเยอะแต่ไม่ได้หายไปหรือเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง ที่ยังคงเหลือในปัจจุบัน คือ งานทำบุญพ่อบ้านเถื่อน สุขาโตอดีตเจ้าอาวาสวัดศิรีวงในช่วงเดือน 3 ของทุกปี และทุกวันที่ 22 พฤศจิกายนของทุกปีจะมีกิจกรรมรำลึกอุทกภัยครั้งใหญ่เมื่อ พ.ศ. 2531 และนอกจากนี้ยังมีประเพณีเอาของใส่คร้ว และเรื่องราวของเรือเหินือ เป็นภูมิปัญญาที่ไม่มีให้เห็นในปัจจุบัน

ภาพที่ 3 ประเพณีเอาของใส่คร้ว

3.2 วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกตัดแปลงให้เหมาะกับยุคสมัย ด้วยอิทธิพลของสื่อโซเชียลที่มีวัฒนธรรมใหม่เกิดขึ้นมากมาย วัฒนธรรมเหล่านั้นได้แพร่กระจาย เข้าถึงง่ายขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนใจจึงต้องมีการปรับรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนจากการแสดงพื้นบ้านดั้งเดิมเป็นโชว์ที่มีความสนุกสนานอย่างดนตรีสดที่เป็นนักร้องยุคใหม่ เพลงที่ได้รับความนิยม การแต่งกายของแดนเซอร์ที่มีความน่าสนใจขึ้น และอาหารพื้นบ้านถูกแทรกด้วยอาหารสำเร็จรูป เพิ่มอาหารที่ได้รับความนิยมเข้ามาขายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ งานกำโลน Festibal แอท ศิรีวง จะมีการผสมผสานระหว่างอาหารพื้นบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน การแสดงพื้นบ้านกับอาหารที่ได้รับความนิยม แสดงในรูปแบบดนตรีสดในงานเพื่อให้เหมาะกับยุคสมัย

4. ปัญหาจากผลกระทบด้านสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวในชุมชนศิรีวง

ปัญหาจากผลกระทบด้านสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวใน เป็น การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่สร้างขึ้นในชุมชนศิรีวงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในชุมชน พบว่า

4.1 มีขยะเพิ่มขึ้นในจุดต่าง ๆ ของชุมชน เมื่อชุมชนเป็นที่รู้จักมากเท่าไร นักท่องเที่ยวก็เข้ามามากขึ้น และขยะก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ถึงแม้จะมีการจัดการตั้งแต่คนในชุมชนที่ต้องมีการแยกขยะก่อนทิ้ง กลุ่มองค์กรชุมชนที่มีการตั้งกฎให้นำขยะกลับไปด้วย ผู้ประกอบการที่จัดการขยะในพื้นที่บริเวณของตนเอง รวมถึงติดป้ายเตือนมีค่าปรับก็ไม่ได้ผลยังเห็นขยะทั้ง ถุงพลาสติก แก้วน้ำ ขวดน้ำ ถุงขนมตามจุดต่าง ๆ ของชุมชน จะพบมากจุดท่องเที่ยวยอดนิยมของชุมชน ในช่วงเทศกาล วันหยุด ขยะเหล่านี้เกิดจากพฤติกรรมของคนเข้ามาท่องเที่ยวที่ไม่ได้สนใจกฎกติกา ไม่ช่วยกันรักษาความสะอาด

ภาพที่ 4 ขยะบนหินบริเวณน้ำตกท่าหา

ภาพที่ 5 จุดทิ้งขยะบริเวณข้างถนน

4.2 สิ่งปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้น ในอดีตที่นี่มีสิ่งปลูกสร้างค่อนข้างน้อย เห็นเพียงทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน แต่ในปัจจุบันมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อย่างถนน สะพานข้ามน้ำตก และสิ่งปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้น ยิ่งเป็นที่ท่องเที่ยวยอดนิยม เมื่อนักท่องเที่ยวมาเยอะก็เห็นช่องทางของรายได้ เป็นพื้นที่ที่รกร้างเป็นที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร คาเฟ่ ลานจอดรถ ห้องน้ำที่มีค่าบริการจะเป็นการปลูกสร้างในที่ดินของตนเองมาเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ถึงแม้ตรงนี้จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ต้องแลกกับพื้นที่ธรรมชาติสีเขียวในชุมชนและถูกแทรกด้วยสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ

ภาพที่ 6 ร้านอาหารใกล้แหล่งน้ำ

ภาพที่ 7 จุดทานอาหารใกล้แหล่งน้ำ

การปรับตัวจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง ประกอบด้วย 3 ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านการพึ่งพาระหว่างกัน สามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1. การปรับตัวด้านร่างกายจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง การปรับตัวด้านร่างกายจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชน เป็นการปรับสภาพจิตใจและสภาพร่างกายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนบ้านคีรีวง หลังจากที่นักท่องเที่ยวเข้ามาทำให้ความเจ็บป่วยสงบหายไป พบว่า การปรับเวลาในการทำงานใหม่ ด้วยวิถีชีวิตของคนในชุมชนยังคงทำสวนผลไม้เป็นหลัก แต่เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นเห็นถึงช่องทางจึงอาชีพเสริมจากการทำที่พักร้านอาหาร ร้านค้า คาเฟ่ และบางส่วนมาทำกลุ่มองค์กรชุมชนมีทั้งสาธิตให้กับคนที่มาศึกษาดูงานและทำผลิตภัณฑ์มาส่งกลุ่มเพื่อขาย จึงจำเป็นต้องมีการจัดสรรเวลาในการทำงานใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นคนที่มาทำกลุ่มองค์กรชุมชนจะเข้ามาช่วยที่กลุ่มเมื่อมีคนมาศึกษาดูงาน เมื่อเสร็จภารกิจจริงก็จะเข้าสวนผลไม้ต่อ และถ้าใครที่ทำที่พักร้านอาหารด้วยจะแวะไปต่อนที่ว่าง บางครั้งถ้าช่วงหน้าผลไม้ค่อนข้างเยอะจะปิดร้านไปทำสวนหรือมีการจ้างแรงงานมาช่วยทำตรงนี้ และยังคงมีการปรับเวลา เส้นทางเพื่อไม่ให้สวนทางกับนักท่องเที่ยว คณะทัวร์ ปัจจุบันก็ยังคงมีปัญหาถึงแม้จะมีเจ้าหน้าที่มาช่วยโบกรถก็ตาม

2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์จากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง เป็นพฤติกรรมปรับตัวในเรื่องของความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อมีสื่อโซเชียลภายนอกเข้ามามีอิทธิพล พบว่า มีการปรับรูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชน จากอิทธิพลของสื่อโซเชียลส่งผลให้วัฒนธรรมอื่น ๆ มีให้เห็นอย่างแพร่หลาย เข้าถึงง่าย จึงได้ปรับเป็นการลงข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมที่มีในชุมชนทั้งที่มีอยู่และไม่มีให้เห็น สินค้าจากภูมิปัญญาชาวบ้านมีการปรับเป็นการขายช่องทางในออนไลน์ และเรื่องราวอื่น ๆ อีกมากมาย ลงในสื่อโซเชียลช่องทางต่าง ๆ มากขึ้น เพราะในบางเรื่องไม่ได้มีโอกาสไปดูในสถานที่จริง แต่สามารถดูได้ทางสื่อโซเชียลที่ได้ลงเอาไว้

3. การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกันจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในชุมชนคีรีวง ในเรื่องของการดูแลระหว่าง ครอบครัว เครือญาติ เพื่อนบ้านที่อยู่ระแวกเดียวกัน รวมการช่วยเหลือกันในช่วงที่มีกิจกรรมในชุมชน พบว่า การพึ่งพาของคนในครอบครัวมากขึ้น การท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนครอบครัว เครือญาติ ยังสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ ในอดีตเป็นอย่างไรปัจจุบันก็ยังคงเป็นเช่นนั้น มีบางคนส่งลูกไปเรียน หรือได้ทำงานนอกพื้นที่ แต่เมื่อถึงเวลาหนึ่งที่เรียนจบว่างจากงานก็กลับมาช่วยครอบครัวในช่วงหน้าผลไม้ ถ้าเป็นธุรกิจที่พักร้านอาหาร คาเฟ่ ด้วยสื่อโซเชียลเข้ามาอิทธิพลจึงเข้ามาช่วยในเรื่องของการทำภาพ คลิปวิดีโอ ช่องทางการจองที่พักทางออนไลน์ รีวิวร้าน ตรงนี้ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการจ้างและทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจง่ายขึ้นในการมาใช้บริการ

อภิปรายผล

ปัญหาจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านคีรีวง หมู่ที่ 5 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช อภิปรายผล ได้ดังนี้

ปัญหาจากผลกระทบด้านเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง พบว่า คนในชุมชนมีการใช้ต้นทุนในการทำสวนผลไม้เพิ่มขึ้น จากเดิมที่ชุมชนคีรีวงมีการทำสวนผลไม้แบบสมรมทำกันเองในครอบครัว แต่เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาทำให้มีการทำอาชีพอื่นเสริมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ทำให้คนที่ทำสวนผลไม้ ซึ่งต้องใช้ต้นทุนที่สูงขึ้นจากที่มีแค่ค่าปุ๋ย ค่ายาฉีดบำรุง ต้องมีค่าจ้างแรงงานภายนอกเพื่อมาช่วยงาน เช่น คนเก็บผลไม้ คนดูแลพื้นที่สวน ถึงแม้การท่องเที่ยวจะเป็นแหล่งรายได้หนึ่งของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจที่พักร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก หรือกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ แต่รายได้ที่เกิดขึ้นกลับไม่มีความมั่นคงเพราะไม่ได้มีตลอดทั้งปี ขึ้นอยู่กับฤดูกาลวันหยุด และสถานการณ์ภายนอกทำให้กลุ่มผู้ประกอบการบางส่วนประสบปัญหารายได้ขาดช่วงที่ไม่มีรายได้ประจำจึงมีการทำสวนผลไม้ควบคู่กันไปเพื่อให้มีรายได้ตลอดทั้งปี และเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาจำเป็นต้องมีการ

ปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากขึ้นทั้งในเรื่องของ ซ่อมแซมถนนที่ชำรุด เจ้าหน้าที่ช่วยโบกรถในจุดที่รถติด จัดการปัญหาขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือน จนถึงผู้ประกอบการร้านค้า และในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งจะมีการจัดสรรงบประมาณมาให้แต่ละปีเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ หนึ่งฤทัย วงศ์ใหญ่ ที่ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบทางด้านลบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า การท่องเที่ยวจะมีรายได้ที่เป็นไปตามฤดูกาลจึงมีรายได้ที่ไม่สม่ำเสมอ เมื่อถึงฤดูกาลท่องเที่ยวจะมีรายได้เยอะ แต่พอเป็นช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวน้อย (Low Season) ก็จะมีรายได้จากการท่องเที่ยวลดน้อยลงด้วย จึงเป็นสาเหตุให้ชุมชนไม่สามารถพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลักได้เพราะจะมีความเสี่ยงสูง อีกทั้งเกิดปัญหาการว่างงานในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวด้วย และเมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นก็ต้องการแรงงานด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นสาเหตุให้เกิดการถ่ายเทแรงงานจากชุมชนท้องถิ่นอื่นเข้ามาทำงานในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงปัญหาค่าใช้จ่ายในการจัดระเบียบชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากเมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นทำให้มีนักท่องเที่ยวและแรงงานต่างถิ่นหลั่งไหลเข้ามา (หนึ่งฤทัย วงศ์ใหญ่, 2560) และการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีทั้งผลกระทบด้านบวกและด้านลบหรือส่วนใหญ่มีผลกระทบในระดับปานกลาง ดังนั้น แนวทางการพัฒนาควรติดตามผลกระทบที่มีแนวโน้มรุนแรงและสร้างมูลค่าเพิ่มในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน รวมถึงกำหนดมาตรการบริหารจัดการที่ลดความขัดแย้งและสงครามราคา เช่น การกำหนดจุดคุ้มทุน การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวให้เหมาะกับบ้านพักและสร้างกลไกความร่วมมือให้เจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ในการทำอาหารรับรองนักท่องเที่ยวที่มาเยือนในลักษณะกลุ่มใหญ่ร่วมกัน (อำนาจ รักษาพล และคณะ, 2563)

ปัญหาจากผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง

ปัญหาจากผลกระทบด้านสังคมของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง พบว่า คนในชุมชนมีความขัดแย้งผลทางประโยชน์เพิ่มขึ้น เนื่องจาก ในอดีตการทำกรท่องเที่ยวในชุมชนมีการจัดการที่พัก อาหารร่วมกัน มีการจัดปฏิทินการท่องเที่ยวในรอบหนึ่งปี แต่ในปัจจุบันกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับโครงการของหน่วยงานที่จัดขึ้นและเรื่องอาหาร ที่พักแยกกันทำของใครของมัน และบางครั้งทำให้เกิดปัญหาการขายตัดราคา รวมถึงคนที่ไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเกิดความไม่พอใจ และวิถีชีวิตคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย เมื่อชุมชนเป็นที่รู้จักนักท่องเที่ยวจะเข้ามา ยิ่งนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากเท่าไรย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของคนในชุมชนมากขึ้น ที่นี้จะพบปัญหาในช่วงหน้าผลไม้ ถนนค่อนข้างแคบ รถชนผลไม้ลงจากเขาจะสวนทางกันรถของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผลไม้ และจากที่ที่แค่สวนผลไม้ก็ทำอาชีพอย่างหลากหลายมากขึ้นอย่างน้อยก็อาชีพประกอบกันทั้งที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของ และกลุ่มองค์กรชุมชนและมีการพัฒนาตนเองในเรื่องของภาษา การใช้โซเชียล มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ หนึ่งฤทัย วงศ์ใหญ่ ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสังคม พบว่า การท่องเที่ยวส่งผลต่อให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมคนในชุมชน จากชุมชนเคยมีความเป็นอยู่ในสังคมชนบทที่เรียบง่าย แต่เมื่อการท่องเที่ยวเข้าไปย่อมเป็นเหตุให้คนในชุมชนเกิดความชื่นชมและเลียนแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมที่มีมาแต่ดั้งเดิม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการแต่งกายพื้นเมืองมาเป็นแบบสมัยใหม่ เกิดค่านิยมการบริโภคสินค้าต่าง ๆ ที่ใช้เครื่องจักรกลมาผลิตสินค้าพื้นเมืองแทนแรงงานมือ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นการทำลายเอกลักษณ์ของชุมชนที่เคยเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวและยังเกิดปัญหาการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยว เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนบางคนเกิดความโลภจึงเอาเปรียบนักท่องเที่ยว โดยการคิดกำไรเกินควร เกิดการหลอกลวงหรือโกงนักท่องเที่ยว ทำให้ภาพการท่องเที่ยวของชุมชนติดลบจนนักท่องเที่ยวไม่อยากจะเข้ามาท่องเที่ยวอีก (หนึ่งฤทัย วงศ์ใหญ่, 2560) และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์และความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก ทั้งยังตระหนักในขีดความสามารถของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นในการรับ

นักท่องเที่ยว ส่งเสริมการอนุรักษ์ และไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อมของธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวตลอดจนดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น (เกตุกุล สระแก้ว, 2564)

ปัญหาจากผลกระทบด้านวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวในชุมชนศิรีวง พบว่า การท่องเที่ยวในชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับแง่ของธุรกิจมากขึ้น ทำให้วัฒนธรรมเดิมของชุมชนหายไป ถูกกลืนไป ในช่วงวัยอื่น ๆ ยังคงรักและหวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ในวัยรุ่นเมื่อมีเทคโนโลยี สื่อโซเชียลเข้ามาทำให้ความสนใจในวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญในชุมชนถูกสนใจน้อยลง ขาดการสืบทอด หันไปสนใจกระแสโซเชียลมากกว่า ให้วัฒนธรรมเดิมหายไปค่อนข้างเยอะแต่ไม่ได้หายไปหมดไปหรือเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง และมีการดัดแปลงวัฒนธรรมดั้งเดิมให้เหมาะกับยุคสมัย ด้วยอิทธิพลของโซเชียลที่มีวัฒนธรรมใหม่เกิดขึ้นมากมาย วัฒนธรรมเหล่านั้นได้แพร่กระจาย เข้าถึงง่ายขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนใจจึงต้องมีการปรับรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนจากการแสดงพื้นบ้านดั้งเดิมเป็นโชว์ที่มีความสนุกสนานอย่างดนตรีสดที่เป็นนักร้องยุคใหม่ เพลงที่ได้รับความนิยม การแต่งกายของแดนเซอร์ที่มีความน่าสนใจขึ้น และอาหารพื้นบ้านถูกแทรกด้วยอาหารสำเร็จรูป เพิ่มอาหารที่ได้รับความนิยมเข้ามาขายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ งานกำไล Festifal แอท ศิรีวง จะมีการผสมผสานระหว่างอาหารพื้นบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน การแสดงพื้นบ้านกับอาหารที่ได้รับความนิยม แสดงในรูปแบบดนตรีสดในงานเพื่อให้เหมาะกับยุคสมัย มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ (หนึ่งฤทัย วงศ์ใหญ่, 2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางวัฒนธรรมของชุมชน กล่าวคือ เมื่อการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมนำความเจริญทางวัตถุเข้ามาสู่ชุมชน จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางวัฒนธรรมที่มีมาแต่โบราณ ถ้ามองถึงผลกระทบในระยะยาวแล้วเป็นการทำลายเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่น

ปัญหาจากผลกระทบด้านสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวในชุมชนศิรีวง พบว่า เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน ยิ่งชุมชนเป็นที่รู้จักมากเท่าไร นักท่องเที่ยวก็เข้ามามากขึ้น และขยะก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ถึงแม้จะมีการจัดการตั้งแต่คนในชุมชนที่ต้องมีการแยกขยะก่อนทิ้ง กลุ่มองค์กรชุมชนที่มีการตั้งกฎให้นำขยะกลับไปด้วยผู้ประกอบการที่จัดการขยะในพื้นที่บริเวณของตนเอง รวมถึงติดป้ายเตือนมีค่าปรับก็ไม่ได้ผลยังเห็นขยะทั้งถุงพลาสติก แก้วน้ำ ขวดน้ำ ถังขนมตามจุดต่าง ๆ ของชุมชน จะพบมากจุดท่องเที่ยวยอดนิยมของชุมชน ในช่วงเทศกาล วันหยุด ขยะเหล่านี้เกิดจากพฤติกรรมของคนที่เข้ามาท่องเที่ยวที่ไม่ได้สนใจกฎกติกาไม่ช่วยกันรักษาความสะอาด และยังมีสิ่งปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้นถ้าเทียบกับในอดีตที่นี้มีสิ่งปลูกสร้างค่อนข้างน้อย เห็นเพียงทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน แต่ในปัจจุบันมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อย่างถนน สะพานข้ามน้ำตก และสิ่งปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้น ยิ่งเป็นที่ท่องเที่ยวยอดนิยม เมื่อนักท่องเที่ยวมาเยอะก็เห็นช่องทางของรายได้ เป็นพื้นที่ที่รกร้างเป็นที่พัก ร้านอาหาร คาเฟ่ ลานจอดรถ ห้องน้ำที่มีค่าบริการจะเป็นการปลูกสร้างในที่ดินของตนเองมาเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ถึงแม้ตรงนี้จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ต้องแลกกับพื้นที่ธรรมชาติสีเขียวในชุมชนและถูกแทรกด้วยสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ได้ให้แนวคิดเรื่องผลกระทบการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีความเสื่อมโทรม สกปรก มีขยะเกลื่อนกลาดอยู่ตามบริเวณแหล่ง และปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและได้รับความนิยมสูง เช่น จังหวัดภูเก็ต เมืองพัทยา จะเจอปัญหาในลักษณะการก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะทำลายธรรมชาติดั้งเดิมของพื้นที่ รวมทั้งมีการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะขัดต่อสภาพธรรมชาติ ไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเป็นการทำลายภูมิทัศน์อันเป็นความงาม และเสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยวดั้งเดิมไป (รุ่งนภา หาญยุทธ, 2567) และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการรณรงค์นโยบายด้านการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แม้ว่าจะมีมาตรการรณรงค์การเดินทางสีเขียวในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนในวงกว้าง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังเห็นด้วยกับการรณรงค์ลดการใช้พลาสติกและการทิ้งขยะให้ถูกที่ แต่ชุมชนควรเพิ่มการ

เปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวให้มากขึ้นเพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มนต์ศิระ จรุงสุทธิ และเชียง เกาชิต, 2568)

1. การปรับตัวจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง

1.1 การปรับตัวด้านร่างกายจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง พบว่า คนในชุมชนมีการปรับตัวโดยการปรับเวลาในการทำงานใหม่ ด้วยวิถีชีวิตของคนในชุมชนยังคงทำสวนผลไม้เป็นหลัก แต่เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นเห็นถึงช่องทางจึงอาชีพเสริมจากการทำที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้า คาเฟ่ และบางส่วนมาทำกลุ่มองค์กรชุมชนมีทั้งสามีให้กับคนที่มาศึกษาดูงานและทำผลิตภัณฑ์มาส่งกลุ่มเพื่อขาย จึงจำเป็นต้องมีการจัดสรรเวลาในการทำงานใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อไม่ให้สวนทางกับนักท่องเที่ยว คณะทัวร์ และการท่องเที่ยวในชุมชนทำให้พบปัญหาในเรื่องต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องต้องถูกกวดขันเพื่อช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาขยะจะพบมากในสถานที่ท่องเที่ยวอดนิมอย่างน้ำตกท่าหา ที่นั่งริมทาง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนจะต้องมีการคัดแยกขยะก่อนที่จะนำทิ้ง ถ้าใครไม่แยกจะไม่เก็บตรงจุดนั้น กลุ่มองค์กรชุมชนมีกลุ่มว่า “ถ้าใครนำอาหารมีรับประทานให้นำกลับไปด้วย” และผู้ประกอบการ ร้านค้า ร้านอาหารจะต้องมีการดูแลรักษาความสะอาดของร้านตนเอง มีการติดป้ายเตือนเพิ่ม มีความแตกต่างกับแนวคิดของ ันยพร นาดัน และอัจฉรา วัฒนปัญญา ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการปรับตัวจากผลกระทบของการท่องเที่ยว พบว่า คนในชุมชนมีการประกอบอาชีพหลักเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งส่งผลดีโดยชุมชน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว และสามารถเปิดจำหน่ายได้ตลอดทั้งปีและชุมชนมีการกระจายรายได้ในลักษณะที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มทอผ้า ส่งผลให้ชาวบ้านหันมาเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน (ันยพร นาดัน และอัจฉรา วัฒนปัญญา, 2562)

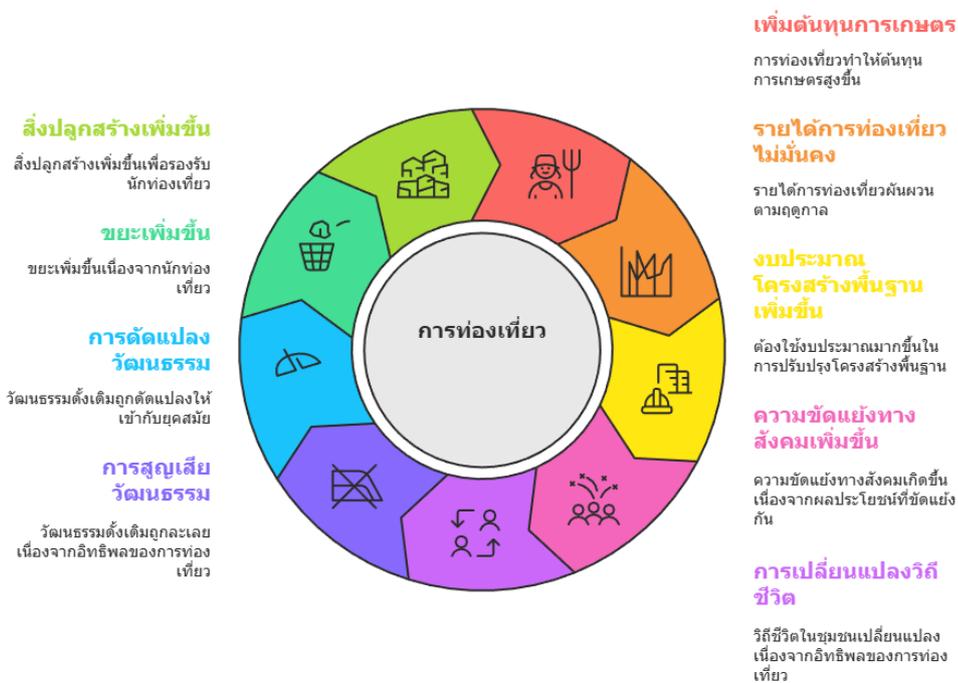
1.2 การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์จากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง พบว่า คนในชุมชนมีการปรับตัวโดยการปรับรูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชน ด้วยอิทธิพลของสื่อโซเชียลส่งผลให้วัฒนธรรมอื่น ๆ มีให้เห็นอย่างแพร่หลาย เข้าถึงง่าย จึงได้ปรับเป็นการลงข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมที่มีในชุมชนทั้งที่มีอยู่และไม่มีให้เห็น สินค้าจากภูมิปัญญาชาวบ้านมีการปรับเป็นการขายช่องทางในออนไลน์ เพราะในบางเรื่องไม่ได้มีโอกาสไปดูในสถานที่จริง แต่สามารถดูได้ทางสื่อโซเชียลที่ใดลงเอาไว้ แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวยังคงเอกลักษณ์ของชุมชนเอาไว้ ถึงเวลาจะผ่านไปนานแค่ไหน สิ่งผู้คนชื่นชอบในชุมชนคีรีวงคือ เอกลักษณ์เด่นชัดไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตที่ยังคงยึดการทำสวนสมรมเป็นหลักทำให้ที่นี้มีธรรมชาติสีเขียวที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ ด้วยภูมิศาสตร์ของชุมชนที่อยู่ในหุบเขา มีลำธารไหลผ่าน ไม่มีมลพิษ ฝุ่นควันเหมาะกับการมาพักผ่อน และยังมีในเรื่องของภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มีการนำทรัพยากรมาใช้แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อย่างหลากหลาย ทั้ง ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ อาหาร สมุนไพร ยารักษาโรค ได้รับความสนใจจึงได้มาซื้อซ้ำในรูปแบบออนไลน์ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ พัฒนมาศ วงศ์พัฒนศิริ ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนกับวัฒนธรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า มีความจำเป็นต้องมีการนำมาปรับใช้ในการท่องเที่ยวเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งมีประโยชน์ในด้านการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการเข้าถึง Platform ที่เป็นบริการสาธารณะในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (พัฒนมาศ วงศ์พัฒนศิริ, 2562)

1.3 การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกันจากผลกระทบของการท่องเที่ยวในชุมชนคีรีวง พบว่า มีการพึ่งพากันมากขึ้นทั้งในครอบครัวและคนในชุมชนเอง เพราะ การท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนครอบครัว เครือญาติ ยังสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ ในอดีตเป็นอย่างไรปัจจุบันก็ยังคงเป็นเช่นนั้น มีบางคนส่งลูกไปเรียน หรือได้ทำงานนอกพื้นที่ แต่เมื่อถึงเวลาหนึ่งที่เรียนจบ ว่างจากงานก็กลับมาช่วยครอบครัวในช่วงหน้าผลไม้ ถ้าเป็นธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร คาเฟ่ ด้วยสื่อโซเชียลเข้ามามีอิทธิพลจึงเข้ามาช่วยในเรื่องของการทำภาพ คลิปวิดีโอ ช่องทางการจองที่พักทางออนไลน์ รีวิวร้าน ตรงนี้ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการจ้างและ

ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจง่ายขึ้นในการมาใช้บริการ พบว่า คนในชุมชนมีการปรับตัวโดยการเน้นให้คนในชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อเป็นการเริ่มต้นความสัมพันธ์ในการสร้างครอบครัว และได้นำวัฒนธรรมประเพณีมาเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่น ประเพณีมัดมือ เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวปกากะญอ ซึ่งจัดทำปีละครั้งและทำในช่วงวันปีใหม่ โดยลูกหลานทุกคนต้องกลับมาเพื่อทำพิธีนี้ เพราะถ้ามาไม่ครบครอบครัวจะไม่ได้ทำพิธี จึงทำให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนได้กลับมาพร้อมหน้ากัน (ธัญพร นาทัน และอัจฉรา วัฒนภิญโญ, 2562) และวิถีชีวิต ผลกระทบ วิธีการปรับตัวของชุมชน เงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเงินเป็นสิ่งที่ยอมรับว่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและมีบทบาทในชีวิตประจำวัน โดยระบบเศรษฐกิจจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับระบบการหมุนเวียนของเงิน ซึ่งมนุษย์ทุกคนต้องใช้เงินในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการในการอยู่รอดภายในสังคม (ศศกมลภัก ศิริวัฒน์กุลวงศ์, 2567)

องค์ความรู้ใหม่

วงจรผลกระทบของการท่องเที่ยว

ภาพที่ 8 วงจรผลกระทบของการท่องเที่ยว

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะพบว่า การท่องเที่ยวชุมชนคือวิถีส่งผลกระทบเชิงโครงสร้างทั้งด้านเศรษฐกิจที่ต้นทุนสูงขึ้น สังคมที่วิถีชีวิตดั้งเดิมถูกรบกวน และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมจากปัญหาขยะและสิ่งปลูกสร้าง แต่ชุมชนสามารถปรับตัวได้ผ่านการจัดการเวลา การสร้างกติกาชุมชน และการใช้สื่อสมัยใหม่รักษาอัตลักษณ์ซึ่งในเชิงนโยบายควรเร่งสร้างระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบรวมศูนย์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและลดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ โดยให้ความสำคัญกับคนในพื้นที่เป็นลำดับแรก พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นในการสืบทอดภูมิปัญญาแก่คนรุ่นใหม่ผ่านสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย และควรมีการทำวิจัยเชิงลึกที่ครอบคลุมกลุ่มประชากรที่หลากหลายเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมดุลและยั่งยืนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). ชุมชนบ้านคีรีวง. เรียกใช้เมื่อ 22 ธันวาคม 2568 จาก <https://thai.tourismthailand.org/Attraction/ชุมชนบ้านคีรีวง>
- เกตุกุล สระกวี. (2564). ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) ของโครงการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชน กรณีชุมชนในเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว. วารสารพัฒนศาสตร์, 4(2), 130-183.
- ที่ทำการอำเภอลานสกา. (2556). ชุมชนบ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.lansakadistrict.go.th/index.php>
- ฉันทพร นาดัน และอัจฉรา วัฒนปัญญา. (2562). ผลกระทบจากการปรับตัวต่อการท่องเที่ยวของชุมชนปกากะญอ บ้านแม่ปิง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 14(1), 121-134.
- พัฒน์มาศ วงศ์พัฒนศิริ. (2562). การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 13 กันยายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/UCFtg>
- มนต์ศิระ จรูญสิทธิ์ และเชียง เกาซิด. (2568). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวไทยที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร ในการรณรงค์ท่องเที่ยวสีเขียวและการปลูกจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. วารสารวิจัยสังคมและปริทัศน์, 48(1), 1-14.
- รุ่งนภา หาญยุทธ. (2567). การพัฒนาเกณฑ์ประเมินคุณภาพสถานประกอบการที่พักนักท่องเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ 22 ธันวาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/DK4qL>
- ศศกมลภัก คีรีวัฒน์กุลวงศ์. (2567). กระบวนการปรับตัวของชุมชนเพื่อความอยู่รอดในพื้นที่ท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ชุมชนอัมพวา ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 9(2), 251-266.
- หนึ่งฤทัย วงศ์ใหญ่. (2560). ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเดินป่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อำนาจ รักษาพล และคณะ. (2563). ผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร. วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 9(1), 50-70.